

Saksframlegg

Saksgang:

Styre	Møtedato
Styret Helse Sør-Øst RHF	22. april 2021

Sak 041-2021

Regional fagplan psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling

Forslag til vedtak:

1. Styret godkjenner regional fagplan psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling.
2. Regional fagplan psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling legges til grunn for utviklingen av spesialisthelsetjenestene i Helse Sør-Øst og inngår som premiss i arbeidet med lokale utviklingsplaner ved helseforetak og private ideelle sykehus med eget opptaksområde.

Hamar, 15. april 2021

Cathrine M. Lofthus
administrerende direktør

1. Hva saken gjelder

Regional fagplan psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling skal bidra til å realisere Helse Sør-Østs visjon og mål i *Regional utviklingsplan 2035* og gi retning for utviklingen av tjenestetilbudet innen fagområdene. Fagplanen legges i denne saken fram for behandling i styret.

2. Hovedpunkter og vurdering av handlingsalternativer

Innsatsområder og tiltak

Helse Sør-Øst RHF har i regional fagplan for psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling valgt seks innsatsområder:

1. Behandling av psykiske lidelser og rusmiddelproblemer hos barn og unge
2. Forebygging av selvmord
3. Redusert og riktig bruk av tvang
4. Oppfølging av pasienter med samtidig ruslidelse og psykisk lidelse
5. Alkohol og helse
6. Oppfølging ved utviklingsforstyrrelser

Innsatsområdene er valgt på bakgrunn av utfordringer og behov for forbedring som er beskrevet i eksisterende planer og strategier. Valg av innsatsområder er også begrunnet med at det er sannsynlig at en regional satsing vil gi bedre pasientbehandling, og det er konkrete tiltak som kan iverksettes.

Det er flere områder som vil ha stor betydning for tjenesteutviklingen, men som ikke omtales under innsatsområdene. Dette gjelder blant annet bruk av døgnplasser og tilbud innen sikkerhetspsykiatri, hvilket omtales i statusrapportene for henholdsvis psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling, samt i eget kapittel om status for fagområdene.

Felles for innsatsområdene er at god måloppnåelse krever innsats fra flere fagområder og flere tjenestenivåer. Helse Sør-Øst RHF har derfor valgt å lage en felles fagplan for psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling.

Under hvert innsatsområde omtales tiltak for å nå målene i regionen. Det er innen hvert innsatsområde identifisert utviklingsområder som er utgangspunkt for de målene og tiltakene som anbefales. Målene er derfor sammenfallende på tvers av innsatsområdene.

Felles tiltak for innsatsområdene er at helseforetakene/sykehusene må:

- Styrke brukermedvirkning i alle deler av behandlingsforløpet og som ivaretar pårørendeinvolvering
- Utvikle avtaler og samarbeidsforum gjennom helsefelleskapene som ivaretar samhandling og behov for løpende dialog mellom tjenestenivåene

- Sørge for tilgjengelige tjenester 24/7 innen psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert behandling, som nødvendig akutttilbud og tilgang til kompetanse som andre tjenester kan konsultere ved behov
- Ha rutiner og planer som legger grunnlag for nødvendig kompetanseoverføring/-heving på tvers av tjenestene
- Utarbeide planer for å ivareta tilpassede tilbud til utsatte grupper
- Sørge for innføring av både nasjonale og regionale standarder og retningslinjer

Helse Sør-Øst RHF vil, jf. *Regional utviklingsplan 2035* (sak 114-2018), arbeide med å etablere gode strukturer for forbedringsmetodikk innen fagområdene. I tillegg vil det arbeides med å styrke kunnskapsgrunnlaget for praksis og etablere gode mål for behandlingseffekt.

Det er ikke foretatt en konsekvensanalyse av de foreslåtte tiltakene, men nasjonale- og regionale faglige føringer er lagt til grunn for anbefalingene. Noen av tiltakene er det behov for å utrede nærmere og eventuelt pilotere.

Etablering av helsefelleskapene vil være sentralt i planleggingen og utviklingen av tjenester innen flere av innsatsområdene.

Fagplanen gir anbefalinger for tjenesteutvikling innen psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling innen utvalgte strategiske områder og vil inngå som premiss i helseforetakene/sykehusenes arbeid med lokale utviklingsplaner (jfr. sak 043-2021).

Fagplanen vil videre legge et grunnlag for anskaffelser (private leverandører), for tildeling av forsknings- og innovasjonsmidler og hvordan Helse Sør-Øst RHF følger opp tjenestene.

Prosess

En arbeidsgruppe i Helse Sør-Øst RHF har utviklet fagplanen i nær dialog med brukere, helseforetak, sykehus, fagmiljøer og tillitsvalgte.

Arbeidet med fagplanen hviler på to statusrapporter utviklet av Helse Sør-Øst RHF innen fagområdene psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling.

Helse Sør-Øst RHF etablerte innspillgrupper til hvert av innsatsområdene med representanter fra helseforetakene, private ideelle sykehus og private avtaleparter, samt kommuner og brukere. Representanter fra kommuner er pekt ut av helseforetakene og brukerrepresentanter er utpekt av regionalt brukerutvalg. Representanter fra følgende organisasjoner har deltatt i innspillgruppene: Norsk forening for utviklingshemmede, Rusmisbrukernes interesseorganisasjon, A-larm, Mental Helse, FFO og Momentum.

Konserntillitsvalgte (KTV) har vært involvert gjennom samarbeidsmøter og det er arrangert egne møter med KTV-representanter.

Divisjons- og klinikkledere ved helseforetakene/sykehusene har vært referansegruppe for arbeidet og det har vært referansemøter med de private avtalepartene.

Det har vært avholdt møter med ulike instanser, herunder fagråd for psykisk helsevern, fagråd for tverrfaglig spesialisert rusbehandling og fagråd for habilitering, samt kompetansetjenester innen feltet. Det eksisterer nettverk av ledere i Helse Sør-Øst innen tjenesteområdene og disse nettverkene er involvert. Det ble høsten 2020 arrangert et innspillsmøte om fagplanen med pasient- og brukerombudene i regionen, med representanter fra Oslo og Viken, Innlandet, Agder, Østfold, samt Telemark og Vestfold. Det har videre vært gjennomført møter om fagplanen med samarbeidsutvalg for avtalespesialister (Psykologforeningen og Legeforeningen) i Helse Sør-Øst.

3. Administrerende direktørs anbefaling

Administrerende direktør vil understreke kravet om at psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling skal prioriteres sterkere enn somatikk. Til tross for utbygging og mer tilgjengelige behandlingstilbud i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling de siste årene, er det fremdeles en uønsket variasjon i organiseringen og innholdet i behandlingstilbudene til pasienter med psykiske lidelser og/eller rusmiddelproblemer. Videre er det fortsatt grunn til å vurdere kapasiteten innen disse fagområdene.

Økende spesialisering av tjenester kan bidra til fragmentering av tjenestetilbudet både i kommuner og i spesialisthelsetjenesten, og ikke minst i samhandlingen mellom de to tjenestenivåene. Samarbeid om de som trenger det mest vil gi gevinster både for pasientene, pårørende og tjenestene. For å lykkes med dette må tjenestene arbeide sammen om løsninger som gir fleksibel oppfølging av felles pasienter. Det krever også at pasienter og brukere følges opp på nye måter og at forskning og innovasjon understøtter utviklingen av tjenestene.

Regional fagplan psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling angir seks innsatsområder og peker på ulike tiltak for å nå målene for disse fagområdene i regionen. Administrerende direktørs vurdering er at foreliggende fagplan og oppfølging av tiltak som denne angir, vil bidra til en ønsket tjenesteutvikling innen fagområdene psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling.

Det vil i det videre arbeid være nødvendig å følge opp regional fagplan for psykisk helsevern og rusbehandling gjennom de ordinære styrings- og rapporteringslinjene. Styret vil bli orientert om dette arbeidet.

Administrerende direktør anbefaler at styret godkjenner regional fagplan for psykisk helsevern og rusbehandling som førende for utviklingen av spesialisthelsetjenestene i Helse Sør-Øst og at fagplanen legges til grunn for arbeidet med lokale utviklingsplaner ved helseforetak og private ideelle sykehus med eget opptaksområde.

Trykte vedlegg:

- Regional fagplan psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling

Utrykte vedlegg:

- Ingen